

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki 4598 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinin yorumlanmasına mahal olmadığına dair

(Resmî Gazete ile ilân : 18 . VI . 1948 - Sayı : 6935)

No.

1611

4598 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi (Buldukları derecelerde kanuni müddetlerini doldurdıkları ve ehliyetleri sabit olduğu halde, hususi teşkilât kanunlarının koyduğu yaş, meslek ve tahsil gibi kayıtlar ve şartlar dolayısıyla üst dereceye geçirilemeyenlerle kanuni hükümler dairesinde terfi hak kazanmış buldukları halde kadroda açık yer olmamak veya buldukları memuriyette kalmalarına idarece lüzum görülmek veya buldukları memuriyetlerde üst derece bulunmamak sebepleriyle terfi edemiyenlere bir üst derece aylığı ve bu derecede de bir terfi müddeti geçirerek aynı sebeplerle üst dereceye geçemiyen veya terfi edemiyenlere daha bir üst derece aylığı verilir . . .) hükmünü taşımakta ve bu hüküm muayyen kayıt ve şartlarla bir memurun bulunduğu kadroda iki derece yükselmesini temin etmektedir. Bu suretle bir veya iki derece yükseltilmiş bir memurun işgal ettiği derece kadrosundan aşağı tâynini halinde kendisine son tâyin edildiği aşağı derece kadro maaşının mı, yoksa bu tâyinden evvel almakta olduğu maaşın mı verilmesi gerektiği hususunda tatbikatta bazı görüş ve anlayış farkları hâsıl olduğu gibi, memurun son tâyin edildiği aşağı derece kadro aylığının verilmesi gerekeceği yolundaki Maliye Bakanlığı noktai nazarının hilâfına bazı tâyinlerin yapılmış olduğu da ileri sürülerek maddenin bu yönden mâna ve şümülünün tâynini istenilmiş bulunmaktadır.

Tatbikatta, bir memurun aşağı dereceye tâynini keyfiyeti muhtelif sebeplerle hâdis olmakta ve bunlar da:

- a) Kadro ilgası veya bir kadronun (L) cetveline alınması suretiyle açıkta kalan bir memurun aşağı bir kadroya tâynini;
- b) Bir memurun Bakanlık emrine alındıktan sonra böyle bir kadroya tâynini;
- c) Sıhhi sebeplerle başka bir mahalde memurun rızasıyla aşağı bir kadronun memuriyetinin kabulü;
- d) Kendi rızasıyla her hangi bir mahaldeki aşağı bir kadro memuriyetini tercih ve kabulü;

Halleri olduğuna göre:

Bu haller haricinde bir memurun aşağı bir kadroya tâynini ancak Memurlar Kanununun ceza hükümleri içinde mütalâa edilebilir.

Yukarıki hallerde (a) fıkrasına dâhil olanlar hakkında 2658 sayılı Kanun gerekli hükümleri koymuş bulunmaktadır. (b) fıkrasına girenler hakkında da 2919 sayılı Kanunda hüküm mevcut olup her iki kanun hükmüne göre bir derece aşağı memuriyete tâyin keyfiyeti prensip olarak kabul edilmiş ve (a) fıkrasına dâhil olanların açıkta kaldığı dereceden tekaütlüklerine dair olan hakları da mahfuz tutulmuştur.

(C - D) fıkralarına göre bir memurun aşağı derece memuriyeti kabule rıza göstermesi tamamiyle menfaat mülâhazasından doğmakta olup bu hareket o derece aylığını almaya rıza göstermiş olduğunun bir ifadesinden başka bir şey değildir.

Aksi takdirde her memur bu yola müracaat ederek iktisap ettiği yüksek derece aylığıyla kendi arzusuna uygun bir mahalde yaşamak üzere dfin bir memuriyeti kabul edebilir. Bu halin ise Devlet hayatında nasıl karışıklıklar vücuda getireceğini anlamak güç bir keyfiyet değildir.

Bundan başka mevzuatımızın hiç birinde bu suretle bir aşağı dereceye tâyin edilenlerin hâtta (a) fıkrasına dâhil olanlar hakkında dahi son tâyin edildiği kadro aylığının üstünde bir derece aylığı alacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır.

Kaldı ki Genel Muhasebe Kanununun 82 nci maddesi de kadro fevkinde aylık verilemeyeceğini natik bulunmaktadır. 4598 sayılı Kanunun yorumlanması istenilen 4 nci maddesi ise bu 82 nci madde hükmünü ihlâl etmiş değil ancak ona muayyen kayıt ve şartlarla bir istisna yaratmıştır. İstisnalar ise mevridine makturdur. 4 nci madde hükmüne göre bir memur maddenin takyidatına uygun olarak bir veya iki üst derece aylığını alır ve bulunduğu kadro derecesinde oturur, aynı derecede diğer bir kadroya geçirilebilir, fakat yine bir veya iki üst derece aylığı almakta devam eder. Kanun vâzını yukarda sayılan haller dışında bir memurun aşağı dereceye tâyinini asla tecviz etmediği için bu dördüncü maddeyi tesbit ederken de böyle bir hali tasavvur etmemiştir.

Binaenaleyh 4598 sayılı Kanunun 4 nci maddesinin bu yönlerden yoruma mütehammil olmadığına ve hükümlerinin sarih bulunduğu, Hükümet anlayış ve uygulamasının bu sarahate uymakta bulunduğu ve maddedeki iki üst derece aylığı alma hükmünün maddede yazılı muayyen şart ve kayıtlara bağlı olmasına göre Genel Muhasebe Kanununun 82 nci maddesi hükmü hilâfına kıyas yoluyla başka hiçbir suretle uygulanmasına da imkân bulunmadığına karar verilmiştir (Cilt : 6 - Sayfa : 213 ve Cilt : 12 - Sayfa : 148, 155 : 156).

11 Haziran 1948

Devlet Demiryolları ve Liminleri İşletme Umumî İdaresi Memurları Emekli Sandığı hakkındaki 2454 ve 2904 sayılı Kanunlara bazı hükümler eklenmesine ve bu kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine dair olan 4001 sayılı Kanunun 17 nci ve geçici maddelerinin yorumlanmalarına mahal olmadığı hakkında

(Resmî Gazete ile ilân : 18 . VI . 1948 - Sayı : 6935)

No.

1612

Yorum konusu: 4001 sayılı Kanunun neşrinden sonra bu kanunun geçici maddesi hükmüne göre hıyar haklarını kullanarak Emekli Sandığı ile ilgilerini kesmiş olan emekli memurların müseccellik haklarını da zayi edip etmediklerinin tâyin ve tesbitidir.

4001 sayılı Kanunun 17 nci maddesi; Umumî, Katma ve Özel bütçeli idarelerden emekli ve yetim maaşı alıp da lüzum ve zarurete binaen Genel Müdürlüğün daimî ve tesçile tâbi kadrolarında çalıştırılanlar tescil edilmez ve sandıkla alâkalandırılmaz hükmünü, geçici maddesi ise; halen sandığa dâhil emeklilerin haklarını mahfuz tutmakta ve bunlardan sandıkla alâkasını kesmek isteyenlere bir